

A demokratizmus hétköznapijai

3.

A szocialista demokratizmus szocialista emberekre, szocialista gondolkodásra szabott elv és gyakorlat. Hogyan képzeljük el a demokratikus magatartást? Mi ad védelmet antidemokratikus föllépések vagy magatartás ellen?

A szocialista demokratizmus nemcsak ideológiai magaslát, elvi tájékozódási pont. Leszállt a hétköznapi életbe, és mindennapos beszélgetés lett. Hivatkozunk rá, gyakoroljuk, s fokozatosan és tudatosan beépül életünkbe, munkánkba, gondolkodásunkba és magatartásunkba. Azt mondjuk róla: a hatalom gyakorlásának módja ez a proletárdiktatúra államában. De hogyan értelmezzük, s hogyan találjuk föl benne magunkat? Mikor egy elv társadalmi méretekben hatni kezd, milyen szelek és ellenszelek támadnak?

Szerkesztőségünk ankétot hívott egybe, hogy gyakorlatias vitára tegyen fel kérdéseket. Meghívtuk a beszélgetésre Árendás Józsefet, az Új Élet Tsz pártszervezetének titkárát, Fogas Jánost, a Férfeldolgozó Vállalat igazgatóját, Hevér Lászlót, a KISZ Szeged városi bizottságának titkárát, Meggyesi Istvánt, a Kenderfonó- és Szövőipari Vállalat esztergá-

lyosát és Schmidt Józsefet, a Tisza-parti gimnázium és szakközépiskola tanárát. Vítavezető Sz. Simon István, a Délmagyarország főszervező-helyettese volt.

A témát csak megpedzet-tük. Belekeletünk több oldalra is. Ezért a vita ismeretességét inkább gondolatébresztésnek szánjuk. E rovatunkkal egy hónap múlva ismét jelentkezünk.

hetséges. A haladó ember a fejlődő demokratizmusban nem érzi magát korlátozva cselekvési és gondolkodási szabadságában, mert nem kísérti meg a demokrácia naiv

2.

Vannak, akik azt mondják: vagy munkásvezetés vagy demokrácia! Vajon összefér-e a kettő? Gyengül-e ettől a munkásosztály vezető szerepe? Egyáltalán osztható-e ez a demokratizmus társadalmi rétegződés szerint?

MEGGYESI ISTVÁN: A munkásosztály vezető szerepét nem kell felteni a demokráciától. Éppen ez garantálja a termelőmunkában részt vevő dolgozók állandó és folyamatos részvételét a politikai életben, a közélet és a gazdasági élet dolgaiban. Természetesen a munkásosztálynak élnie kell ezzel, társadalmi súlyával arányban, hogy tekintélyét növelje és vezető szerepét ily módon is erősítse.

FOGAS JÁNOS: A munkásosztály mindenütt képviselteti magát, vezető szerepét a párt biztosítja. A demokratizálás folyamatát is maga a párt szervezi és irányítja — a munkásosztály vezető szerepe így semmiképpen nem csorbulhat.

HEVÉR LÁSZLÓ: A munkásosztály vezető szerepének érvényesülése nélkül a szocialista demokratizmus fejlesztése szóba sem kerülhetne. Ennek a demokráciának ez a hatalmi alapja, tehát csak ezen bontakozhat ki. Más kérdés az, hogy a munkásosztály a párt szövetségi politikája értelmében az egész társadalom számára közös célt tud megfogalmazni és ehhez valamennyi osztály és réteg aktivitását nyeri meg, egyebek között éppen a demokratizmus szélesítésével.

FOGAS JÁNOS: Elhangzott már a vitában, hogy a szocialista demokratizmus helyes gyakorlata a pártból és a munkásosztályból sugárzik ki az egész társadalomra. Ezért különösen fontos, hogy a munkahelyi demokratizmus körül minden rendben legyen. A kollektív szerződések rendszere, meg az üzemi életet szabályozó rendeletek megvannak ehhez, de ezeket a kereteket emberi cselekvéssel kell kitölteni.

SUMMÁZAT: Ha a szocialista demokratizmust és a munkásosztály vezető szerepét helyesen értelmezzük, ez a két dolog nem hogy korlátozná, éppen kiegészíti és kölcsönösen erősíti egymást. Csak így lehet például megoldani, hogy a ma is termelő munkás megfelelően kivehesse részét a közügyek és a termelési ügyek intézéséből és ellenőrzéséből. Ez pedig önmagában is erősíti az osztály vezető szerepét.

1.

A demokráciának sokféle értelmezése van — mi ezért a tartalmi hangsúlyt a szocialista szóra tesszük. Hogyan értelmezzük ezt a fogalmat? Miként gondoljuk el a közéleti és munkahelyi érvényesülését?

HEVÉR LÁSZLÓ: A szocialista demokratizmus a hatalom gyakorlásának módja. Akkor úgy is fogalmazhatunk: a dolgozó emberek közvetett és közvetlen részvétele a hatalomban. Az egyetlen olyan demokrácia, amelynek ez az osztálytartalma. A szocialista jelző meghatározza a fogalom jellegét, a demokratikus jogok és kötelességek természetrajzát, a demokratizmus alkotmányos és etikai követelményeit.

FOGAS JÁNOS: Természetesen nemcsak a közéletre, a politikai életre terjed ki. A társadalom valamennyi közös tevékenységére. Így a gazdasági élet demokratizmusáról is ugyanilyen érvénytel beszélhetünk. Átjárja a társadalom egészét.

SCHMIDT JÓZSEF: És nemcsak a szólás joga vagy szabadsága, mert akkor nem különbözne a fejlett polgári demokráciától. A cselekvés demokratizmusa a miénk. A kollektív érdekek

szolgáltatásának szabadsága. A különbségtétel abban is fontos, hogy a véleménynyilvánításnak pozitív következménye kell, hogy legyen. A társadalmi érdekek elhangzó gondolatnak cselekvéssé kell válnia.

ÁRENDÁS JÓZSEF: Közvetlen érdekeltséget jelent az ember számára az ország dolgai iránt. Ki hol érintkezik a kollektív céllal — ott. Az érdekeltség pedig a részvételt váltja ki. Tehát a társadalmi aktivitás is lényege.

SUMMÁZAT: A valódi demokrácia: a pozitív erők és egyének cselekvési szabadsága, a társadalmi és az egyéni boldoguláshoz való hozzájárulás lehetőségeinek korlátlanúsága. Ez az értelmezés egyúttal már a demokrácia jellegét is meghatározza. Ez már csak szocialista demokrácia lehet. Hiszen a pozitív erők optimális kibontakoztatása csak bizonyos társadalmakban, vagy bizonyos társadalmi-történelmi szituációkban le-

Kézfogások

Annak idején — szép szavakkal — azt mondta választóinak: emberek, fogjunk össze, fogjuk meg egymás kezét. A maguk tenyere kérge, az enyém nem, ilyen a munkám. De együtt mindent el lehet érni, amit akarunk.

Tavaly, november 7-én — talán lehetett ez a szó használni: életművéért — Munka Érdemrendet kapott. — Kell-e ennél nagyobb elismerés — kérdezi —, hogy azért a kicsi munkáért a legnagyobb kitüntetés is megkaptam. És sok mindennapi kitüntetés: hálás emberi szót.

Arra kérte az embereket huszonegy éve, hogy fogják meg egymás kezét. Mert ez volt a hite. Kommunista emberi meggyőződése. Most már el sem kell mondania mindezt, szó nélkül is megértik. Határozatra is egyhangúlag jelölték. Az emberek megfogták a kezét.

Veress Miklós

velést és a közéleti tevékenységet képtelen egymástól elválasztani, mert hisz az emberekben, abban, hogy nincs rossz ember.

— A kerületben dolgozott, most városi tanácsagnak jelölték. Nem lesz nehezebb így?

— Lehet, hogy többet kell majd dolgozni, de többet is jelent ez a munka: többet lehet produkálni a közösség érdekében.

— És a városrész érdekében...?

— Nem csak abban. Hiszen egy költészetvel dolgozik az egész, meg lehet ítélni, melyik területet kell elsősorban segíteni. Hol kell bölcsődét, óvodát, iskolát építeni, bővíteni. De saját gondjainkat sem titkolom: Móraváros iskolája, a miénk bizony 1879-ben épült, meglehetősen régimódi, erre is ráférne még egy emelet.

— Nem fáradt még bele a munkába?

— Ötvennyolc éves vagyok, és néha az se lenne elég, ha száz kezem volna. De a fiam 28 éves, és néha segít a szervezésben, vagy ha nagyon fáradt vagyok. Már öt is megismerték, szeretik. S meg-

HEVÉR LÁSZLÓ: Az életem. Ez az etika belső, egyén demokráciája nem lehet több, mint amennyinek ember, értelmi, magatartásbeli, jogi stb. fedezete van. Amennyivel élni tud a társadalomban — a társadalom javára. Amíg nem akar annyit és olyat, ami szembeállítaná a közösséggel.

Mindig fejlődik, mindig gazdagodik a szocialista demokratizmus — hoi ennek a végállomása? Mikor lesz valóban „igazi”? Ha nem „fél” tőle senki... Ha mindenki megért rá... Ha már senki sem lehet antidemokratikus... Ha vérünkbe tud válni... Ha kialakulnak a vele járó új emberi magatartásformák... Ha egyúttal lesz jog és kötelesség, erkölcs és fejelem... Ha életformává válik...

SCHMIDT JÓZSEF: A demokratizmus tudatforma is a szocializmusban: az a hit és meggyőződés, hogy hatalmam van ebben a rendszerben. De ehhez nagy tudatformáló munka is kell. Az embereket úgy készítsük fel, hogy felnőve egyrészt elméletileg tisztában legyenek a demokratizmussal, másrészt erkölcsi, etikai kérdéseken számukra, hogy ezzel gyakorlásában.

4.

Sokan a bírálat szabadságával azonosítják a demokratizmust. Mások jogköröket kérnek gyakorlásához. Szóba hozzák az információ fontosságát is. Hogyan viszonyulnak ezek a dolgok a hatalom gyakorlásának demokratikus módjához?

ÁRENDÁS JÓZSEF: A közéleti demokratizmus egyebek között abban leli értelmét, hogy kibontakoztatja az alkotóképességet, és a cselekvőképességet; hogy tekintélyt ad az értelmes, alkotó szónak; hogy megbecsülje a társadalmilag hasznos és előremutató észrevételeket — és meg is valósítja azokat.

MEGGYESI ISTVÁN: A bírálatnak csak úgy van értelme, ha megalapozott és előreségi, és ha illetékes helyen hangzik el. Gondot okoz azonban, hogy az egyszerű embereket sok esetben nem tartják megfelelő partnernek bizonyos dolgok megvitatásához. Így a meghallgatásnál és a megnyugtatósnál több alig történik. Pedig nincs az a szakszerű döntés, amelyre rá ne férne a kollektív politikai megítélés, és az ebből eredő korrekció.

FOGAS JÁNOS: Az embereket nem lehet egyszerűen munkavállalóknak tekinteni. Ha meg akarjuk nyerni őket a végrehajtáshoz — bele kell avatnunk őket a döntésekbe is. Minden okos szóra szükségünk van. Az egyszerű felelősség elve nem csorbul például attól, ha elkövetéseket kollektív megítélésre bízunk. Ez éppen a helyes döntést segíti elő. Ehhez pedig kell a bíráló szó megszerezni, hogy felismerjük: nem a „belebeszélés” a cél, hanem a beleszólás.

SCHMIDT JÓZSEF: Az információknak is két oldala van. Az érdeklődés, a törődés, a jártasság igénye egyúttal ébresszen bennünk aktivitást is. Ismereteket nemcsak kapni lehet, hanem szerepni is. Képzéssel, tanulásal, aktív figyelemmel. Erkölcseket kollektív megítélésre bízunk. Ez éppen a helyes döntést segíti elő. Ehhez pedig kell a bíráló szó megszerezni, hogy felismerjük: nem a „belebeszélés” a cél, hanem a beleszólás.

SUMMÁZAT ÉS ZÁRSÓ: A szocialista demokratizmus nem önmagáért való elv, hanem a társadalmi aktivitás kibontakoztatásának eszköze. Aktivitás a hatalom erősítésében, az anyagi jólét fokozásában, a társadalmi harmónia megteremtésében.

Pontot csak azért teszünk most a nyílt eszmecsere tégére, mert a terjedelem és a nyelvtan így kívánja. Más-különbön nagyon-nagyon sokat beszélünk majd meg erről, hiszen a következő évtized egyik legnagyobb politikai feladata éppen a szocialista demokratizmus kibontakoztatása lesz. Az egyik nagy tanulóiskola éppen az idej jelölés és választás. De annyi már is bizonyos: nekünk való kö-zeg. Népünk egészen otthonosan kezd mozogni benne.